

Дядюра К.О., д.т.н., Сумський державний університет, м. Суми, Україна

Система розробки і постановки продукції на виробництво у відповідності до вимог ЄС

Розглянуто підвищення ефективності національної системи технічного регулювання в контексті її адаптації до загальноєвропейської. Проведено аналіз вимог Директив Нового (з стандартизації) та Глобального (з сертифікації) підходів. Систематизовано основні перешкоди на шляху повноцінної інтеграції України у міжнародну економічну систему. Розглянуто вимоги Директиви 2006/42/ЄС, що регулює питання проектування, виготовлення, оцінки відповідності та розміщення на ринку машин та механізмів.

Ключові слова: інформація, Угода про асоціацію між Україною та ЄС, система технічного регулювання, європейські стандарти (EN)

Рассмотрено повышение эффективности национальной системы технического регулирования в контексте ее адаптации к общеевропейской. Проведен анализ требований Директив Нового (по стандартизации) и Глобального (по сертификации) подходов. Систематизированы основные препятствия на пути полноценной интеграции Украины в международную экономическую систему. Рассмотрены требования Директивы 2006/42/ЕС, регулирующей вопросы проектирования, изготовления, оценки соответствия и размещения на рынке машин и механизмов.

Ключевые слова: информация, Соглашение об ассоциации Украины с ЕС, система технического регулирования, европейские стандарты (EN)

Approximation of Ukraine to EU legislation, norms and standards, will be the method. Higher standards of products, better services to citizens, and above all Ukraine's readiness to compete effectively in international markets should be the result of this process. The technical specifications for products meeting the essential requirements set out in legislation should be laid down in harmonised standards which can be applied alongside the legislation. The implementation of the system at the technical level is supported by a system of implementing structures which was progressively established by national authorities and became known as the Quality Infrastructure.

Keywords: information, acquis, Association Agreement between Ukraine and the EU, of the setting of regulatory technical standards, european standards (EN)

Постановка проблеми. Глобалізація здійснює неоднозначний вплив на розвиток країн світу: з одного боку, несе їм нові можливості, з іншого – може спричинити відчутні втрати, проблеми та ін. Підвищення конкурентоспроможності економіки України – важливий стратегічний напрям, що базується на науково-технічних досягненнях, розвитку людського інтелекту, інноваціях та ін. Зі зміною економічної ситуації виникає потреба у постійному удосконаленні законодавства, поліпшенні планування і визначення стратегічних пріоритетів.

Нині Україна перебуває у фокусі впливу інтеграційних процесів з Європейським Союзом (ЄС). Важливим етапом розвитку України з ЄС є співробітництво у сфері технічного регулювання, стандартизації, ринкового нагляду, акредитації та робіт з оцінки

відповідності з метою поглиблення взаєморозуміння відповідних систем та спрощення доступу до відповідних ринків.

Україна поступово гармонізує Європейські стандарти (EN), добровільне застосування яких вважатиметься таким, що відповідає вимогам законодавства, зазначеного у Додатку III до Угоди про асоціацію [1]. Одночасно з таким впровадженням скасовуються конфліктні національні стандарти, зокрема застосування міждержавних стандартів (ГОСТ), розроблених до 1992 року. Важливим кроком на шляху євроінтеграції є підготовка приєднання України до Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів (Agreements on conformity assessment and acceptance of industrial products – АСАА) (стаття 57 [1]). Угода АСАА передбачає, що торгівля товарами між Сторонами в секторах, що охоплені цією

Угодою, буде проводитися на тих самих умовах, які застосовуються в торгівлі товарами між країнами-членами ЄС.

Підписання Угоди АСАА можливо після повного узгодження галузевого та горизонтального законодавства України, інституцій та стандартів з галузевим і горизонтальним законодавством, інституціями та стандартами ЄС. Укладення таких угод по окремих секторах економіки сприятиме взаємному допуску промислової продукції на ринок між країною-партнером та ЄС без додаткових випробувань та процедур підтвердження відповідності.

Завпровадження домовленостей такого типу передбачає системний підхід до встановлення пріоритетів для інновацій та технологічного розвитку. Застосування промислових стандартів ЄС має важливе значення при проектуванні, виготовленні, оцінці відповідності

та розміщенні на ринку машин та механізмів. За наявності великої кількості публікацій [2, 3, 4] питання ефективності національної системи технічного регулювання в контексті її адаптації до загальноєвропейської досі залишаються недостатньо з'ясованими та потребують подальшого вивчення й додаткових наукових розробок. Більшість наукових праць у сфері технічного регулювання мають фрагментарний та дискусійний характер, що створює невизначенність ситуації для вітчизняних підприємств. Результати наукових досліджень, на нашу думку, дозволяють точніше визначити вектор стратегічного розвитку промислового виробництва, обґрунтувати і запропонувати альтернативні варіанти побудови сучасної моделі технічного регулювання, яка базуватиметься переважно на використанні внутрішніх джерел розвитку і забезпечуватиме підвищення рівня життя людей. Все це обумовило необхідність проведення комплексного порівняльно-правового дослідження відповідності нормативно-правових актів України та ЄС у сфері регулювання промислових стандартів та оцінки відповідності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Головними напрямками активної державної промислової політики у сучасних умовах ринкової економіки, як показує досвід розвинених країн, є [5]:

- розробка та реалізація заходів щодо переходу від єдиної державної політики до національної промислової політики;
- концептуальне визначення та реалізація переходу від галузевої промислової політики до політики конкурентоспроможності в цілому;
- закріплення наукомісткої економіки, як детермінанти промислової політики, в якій виробництво, розподіл і використання знань і інформації визначається головними умовами сталого економічного розвитку;
- відсутність окремих жорстких галузевих пріоритетів, оскільки ефект від вибіркової підтримки «лідерів» та надання селективної допомоги в сучасних умовах обмеження фінансових ресурсів є недостатнім;
- підсилення ролі макроекономічної політики

на загальну результативність промислової політики.

Серед західних концепцій розвитку інтеграції одним з найбільш впливових залишається поділ процесу економічного взаємозближення й утворення взаємозв'язків на стадії, кожна з яких має відповідні ознаки і передбачає подальше її поглиблення і поширення на нові сфери. До таких стадій відносять [6]: зона вільної торгівлі (ЗВТ), митний союз, спільний ринок, економічний союз та повна інтеграція. Для України підписання угоди про асоціацію з ЄС, складовою якої є створення ЗВТ, означатиме перехід до першої стадії інтеграції країни у Європейський союз. Доступ до ринку ЄС надає виробникам багато можливостей для зростання та розширення виробництва, але водночас вимагає й зусиль як щодо розуміння того, як працює європейська система технічного регулювання, так і для приведення своїх виробничих практик у відповідність до вимог цієї системи. Сучасні ЗВТ, які створюються ЄС, не обмежуються лише торгівлею товарами та заборонаю на стягнення мит. Вони також включають розділи, присвячені сталому розвитку, соціальним питанням, гармонізації екологічних стандартів тощо. Створення такої поглибленої ЗВТ в межах угод про асоціацію означає можливість поширення на асоційовані країни відповідних положень *acquis* ЄС [8]. Проте ступінь співпраці між ЄС і третіми країнами в межах асоціації неоднаковий і залежить як від цієї асоціації, так й від рівня економічного і політичного розвитку третьої країни. Сучасні угоди про асоціацію з ЄС, можуть виступати етапом на шляху підготовки асоційованої країни до майбутнього членства (асоціація з європейськими країнами в межах Європейських угод та угод про асоціацію і стабілізацію), а можуть означати одну з форм поглибленого співробітництва між сторонами. Підписання Угоди між Україною та ЄС про асоціацію передбачає створення глибокої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ГВЗВТ). Тобто йдеться про створення ринку, який охоплює територію Євросоюзу та асоційованих країн, де діють єдині правила для регулювання відносин між суб'єктами підприємницької діяльності усіх учасників угоди.

Для вітчизняного бізнесу

потрібне розуміння того, як отримати доступ на внутрішній ринок ЄС. На сьогодні в Україні працює велика кількість підприємств, які вже сьогодні готові виходити зі своєю продукцією на ринок ЄС [8]. Проте, однією з хиб виробників є неправильне твердження, що продукція, вироблена в Україні та інших країнах СНД, обов'язково має більш низькі споживчі властивості. Багато видів вітчизняної продукції мають кращі споживчі властивості і показники безпеки. Реальною проблемою при виході на зовнішній ринок є відсутність європейських сертифікатів відповідності (EC Certificate of Conformity), проведення випробування в лабораторіях країн членів ЄС (Test Report), що підтверджують відповідність європейським гармонізованим вимогам.

Низький рівень розуміння та обізнаності з боку вітчизняних підприємців, промисловців щодо важливості застосування міжнародних норм і правил, сучасних стандартів, процедур оцінки відповідності, засобів виміральної техніки, методів управління якістю, захисту прав споживачів та ін. суттєво впливає на процес успішної адаптації.

Метою даної роботи є комплексне дослідження національної системи технічного регулювання і її адаптація до загальноєвропейської.

Відповідно до поставленої мети в роботі визначено такі завдання:

- дослідити аспекти відповідності національної системи технічного регулювання європейській практиці;
- сформувати стратегію адаптації національної системи технічного регулювання до загальноєвропейської.

Виклад основного матеріалу

Європейська стандартизація організована зацікавленими сторонами на основі національного представництва (Європейський комітет з стандартизації (CEN) та Європейський комітет з стандартизації в галузі електротехніки (Cenelec)), прямої участі (Європейський інститут по стандартизації в галузі телекомунікацій (ETSI)).

Основним актом *acquis* ЄС у сфері стандартизації є Регламент (ЄС) Європейського Парламенту і Ради ЄС від 25 жовтня 2012 р. № 1025/2012 про європейську

стандартизацію, що встановлює правила щодо:

- співпраці між європейськими організаціями стандартизації (CEN, Cenelec та ETSI), національними органами стандартизації держав – членів ЄС, державами – членами ЄС та Європейською Комісією;
- створення європейських стандартів та європейських документів із стандартизації на продукцію та послуги на підтримку законодавства і політики ЄС;
- визначення технічних характеристик до ІКТ, на які необхідно посилалися;
- фінансування європейської стандартизації;
- участі зацікавлених сторін у європейській стандартизації.

Європейська стандартизація регулюється спеціальним законодавством, що включає три нормативних акти, а саме:

- директиву Європейського Парламенту і Ради ЄС від 22 червня 1998 р. № 98/34/ЄС, що встановлює процедуру надання інформації у сфері технічних стандартів і регламентів, а також правил надання послуг в інформаційному суспільстві (в частині стандартів);
- рішення Ради ЄС від 22 грудня 1986 р. № 87/95/ЄЕС про стандартизацію у сфері інформаційних технологій та телекомунікацій;
- рішення Європейського Парламенту і Ради ЄС від 24 жовтня 2006 р. № 1673/2006/ЄС про фінансування європейської стандартизації.

Загальний порядок та умови розміщення продукції на внутрішньому ринку ЄС, проведення робіт з оцінки відповідності та акредитації, а також механізм ринкового нагляду окреслені у Регламентах Європейського Парламенту і Ради ЄС, зокрема № 764/2008, № 765/2008 та Рішення № 768/2008 від 9 липня 2008 року.

Однак поточна законодавча база не відповідає змінам у сфері європейської стандартизації за останні десятиліття. З цієї причини існуюча законодавча база приводиться у відповідність, щоб регулювати нові аспекти стандартизації і відображати останні зміни та майбутні завдання європейської стандартизації. Це відноситься, зокрема, до зростаючої кількості розроблюваних стандартів на

послуги та зміни документів із стандартизації, які не є офіційними стандартами.

Європейська технічна модель базується на принципах «Нового» та «Глобального» підходів, вперше сформульованих у 1985 та 1989 роках, які представляють собою цілісну систему.

Директиви Європейського Союзу «Нового підходу» встановлюють основоположні вимоги для охорони здоров'я та безпеки людей, охорони навколишнього середовища, тощо, яким повинна відповідати продукція, що поставляється на внутрішній ринок країн членів ЄС. «Новий Підхід» ґрунтується на декількох ключових принципах (табл. 1):

- детальні технічні характеристики продукції, що відображають суттєві вимоги в конкретнішому вигляді, викладені

в гармонізованих стандартах. Продукти, що вироблені у відповідності з гармонізованими стандартами, вважаються відповідними основним вимогам. При цьому, відповідність продукції одному із гармонізованих стандартів ЄС (розроблюються у рамках технічних регламентів) розглядається як загальне задоволення базових вимог, передбачених тим чи іншим технічним регламентом;

- застосування гармонізованих стандартів залишається добровільним, і виробники вправі вільно обирати будь-яке інше технічне рішення, що забезпечує дотримання необхідних суттєвих вимог. Виробник зобов'язаний довести, що в цих рішеннях прораховані всі ризики та продукція безпечна для людини і навколишнього середовища. Досить часто виробники знаходять нові технічні рішення у

Таблиця 1. **Короткий виклад ключових характеристик «Нового підходу»**

1. Безпека і якість
Система стосується безпеки, а не якості продуктів.
2. Вимоги щодо безпеки:
– Оцінка ризику – ключовий фактор для формулювання вимог щодо безпеки.
– Вимоги щодо безпеки подані у формі загальних положень про результати ризиків, з якими слід працювати.
3. Стандарти:
– Використання: Добровільне.
– Зміст: Орієнтація на виконання, уникнення приписів щодо дизайну та конструкційних характеристик.
– Ціль: Інструмент зміцнення виробника, прийняття інновацій та обміну технологіями.
– Розвиток: підхід знизу-вверх, на вимогу промисловості, через відкриті та прозорі процедури за участю зацікавлених сторін.
4. Оцінка відповідності
– Реалізація: Через обмежену кількість процедур (модулів).
– Відповідальність: Переходить від держави до виробника.
– Труднощі: Пропорція ризику, уникнення непотрібного навантаження на виробника, відсутність дублювань та багаторазових тестів.
– Реалізація: Через мережу органів оцінки відповідності (приватних або громадських).
5. Ринковий нагляд
– Здійснюється після випуску продукції в обіг, не може відбуватися під час розробки та виробництва.
– Проводиться державними органами влади.
– Санкції пропорційні рівню невідповідності.
6. Роль державних органів влади
– Законодавча функція
– Виконавча функція (ринковий нагляд)
– Забезпечення (через акредитацію) відповідного рівня технічної компетенції та незалежності системи сертифікації третьою стороною.
7. Інфраструктура якості

виробництві конкретної продукції, які випереджають свій час, крім того, гармонізовані стандарти не завжди мають рішення які стосуються всіх суттєвих вимог.

«Новий підхід» являє собою інноваційний спосіб технічного узгодження та встановлює чіткий поділ відповідальності між законодавцем ЄС і європейськими організаціями зі стандартизації CEN, CENELEC та ETSI в правовій системі вільного руху товарів. Проте він використовується не до усіх категорій товарів. Зокрема принципи Нового підходу не застосовуються до продуктів харчування, продукції хімічної та фармацевтичної промисловості, транспортних засобів і тракторів.

Відповідно до «Глобального підходу» оцінка відповідності поділяється на вісім основних модулів і кілька підмодулів, які включають процедури, що застосовуються до різної продукції. Модулі стосуються або етапу розроблення продукції, або етапу її виробництва, або ж обох етапів. В залежності від ризику, пов'язаного з продукцією, оцінка може базуватися на залученні власне виробника або ж незалежної третьої сторони, так званої «нотифікованого органу».

Основою деяких модулів є методи забезпечення якості. Вони можуть допомогти виробнику в одночасному додержанні вимог Директив і задоволенні потреб клієнтів. Впровадження системи якості на основі стандартів серії ISO 9000 надає презумпцію відповідності відповідним модулям Директив щодо тих положень, які охоплюються цими стандартами, та за умови, що система якості дозволяє виробнику продемонструвати, що продукція відповідає суттєвим вимогам відповідної Директиви. Для виробника важливо знати, що дуже мало Директив містять безпосереднє посилання на стандарти щодо системи якості. Тим не менше, загальне посилання можна знайти в Рішенні № 768/2008/ЄС, Додаток II, Модуль D7.

Під час завершення процедури оцінки відповідності, виробник (або уповноважений представник у межах Співтовариства) повинен підготувати декларацію відповідності ЄС. Декларація відповідності ЄС містить всю необхідну інформацію для ідентифікації Директив, у

відповідності до яких вона видана, а також виробника, уповноваженого представника, нотифікованого органу за наявності, продукту та при необхідності посилання на гармонізовані стандарти та інші нормативні документи.

Маркування CE символізує відповідність продукту вимогам ЄС до виробника. Маркування CE є єдиним знаком, що символізує відповідність всім зобов'язанням виробника щодо продукту згідно із Директивами (табл. 2). Оцінювання відповідності, сертифікації систем якості та акредитації органів із сертифікації у ЄС базується на європейських стандартах серії 17000 та 45000.

Таким чином, Новий та Глобальний підходи характеризуються високим ступенем свободи, але в той же час високим ступенем відповідальності, яка покладається на виробника або його уповноваженого представника. У деяких випадках директиви Нового та Глобального підходів можуть застосовуватись паралельно з іншими директивами ЄС.

Станом на 2014 рік директиви Нового та Глобального підходів із гармонізації охоплюють понад 30 видів економічної діяльності і тисячі видів продукції, включаючи будівельні матеріали, іграшки, медичну техніку, верстати, обладнання інформаційних технологій та телекомунікацій.

Законами України «Про стандартизацію» [9], «Про підтвердження відповідності» [10], «Про метрологію та метрологічну діяльність», «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» [11] «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» [12] та низкою основних стандартів у цій сфері на підставі настанов ISO/IEC національна система технічного регулювання за основними елементами гармонізована з міжнародною і відповідає вимогам Угоди про технічні бар'єри в торгівлі. Основну увагу сконцентровано на впровадженні європейських директив «Нового підходу», гармонізації національних стандартів з міжнародними та європейськими. Установлено, що європейські директиви впроваджуються в Україні в якості технічних регламентів. Принципи «Глобального підходу» запроваджені в Україні постановою Кабінету Міністрів

України "Про затвердження Технічного регламенту модулів оцінки відповідності" [13].

Технічний регламент, як нормативно-правовий акт, прийнятий органом державної влади, встановлює обов'язкові вимоги щодо усунення загрози для національної безпеки; захисту життя, здоров'я та майна людини; захисту тварин, рослин та довкілля та ін. Під кожний затверджений регламент слід оприлюднювати перелік національних стандартів, що забезпечують відповідність до вимог регламентів. Реалізація забезпечення вимог має здійснюватися через системи технічного регулювання (правове регулювання відносин у сфері встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції або пов'язаних з нею процесів, систем і послуг, персоналу та органів, а також перевірка їх дотримання шляхом оцінки відповідності та/або ринкового нагляду [13]). Головними складовими технічного регулювання є системи стандартизації, метрології та сертифікації (підтвердження відповідності). Встановлюючи правила та порядок застосування елементів регулювання у їхньому взаємозв'язку, законодавець формує відповідну модель технічного регулювання. Так, зокрема передбачається здійснення гармонізації національного законодавства до *acquis communautaire*, що визначають вимоги до інституцій та адміністративної інфраструктури. Адаптація законодавства згідно з Додатком III до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС передбачає впровадження в національне законодавство актів європейського секторального законодавства (табл. 2).

Висновки

Передукраїнськими виробниками окремих категорій промислової продукції, у тому числі машин та механізмів, стоїть завдання переходу на європейські методи виробництва та оцінки відповідності своєї продукції перед її введенням в обіг, особливо при експорті до країн-членів ЄС та ЄЕЗ. Результатом проведеного дослідження є обґрунтування необхідності побудови системи технічного регулювання, яка стане стратегічним потенціалом національної промисловості. Найбільш актуальним є здійснення державного контролю над розвитком ключових

Таблиця 2. Список законодавства для адаптації із зазначенням термінів для його здійснення (Додаток II)

1. Горизонтальне (рамкове) законодавство
1.1 Загальна безпека продукції Directive 2001/95/EC
Графік: протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою
1.2 Встановлення вимог для акредитації та ринкового нагляду, що стосується торгівлі продукцією Регламент Європейського Парламенту і Ради № 765/2008/ЄС від 9 липня 2008 року
Графік: протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою
1.3 Загальна структура маркетингу продукції Рішення Європейського Парламенту і Ради № 768/2008/ЄС від 9 липня 2008 року
Графік: протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою
1.4 Одиниці виміру
Графік: протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою
1.5 Відповідальність за дефектну продукцію Directive 85/374/EEC
Графік: протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою
2. Вертикальне (галузеве) законодавство
2.1 Машини Directive 2006/42/EC Machinery (Directive MD)
Графік: протягом одного року з дати набрання чинності цією Угодою
2.2 Електромагнітна сумісність Directive 2004/108/EC Electromagnetic compatibility directive (EMC)
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.3. Прості посудини високого тиску Directive 2009/105/EC
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.4. Обладнання, що працює під тиском Directive 97/23/EC
Графік: протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.5 Пересувне обладнання, що працює під тиском Directive 1999/36/EC
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.6. Ліфти Directive 95/16/EC
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.7 Безпека іграшок Directive 2009/48/EC
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.8 Електричне обладнання, розраховане на певні граничні значення напруги Directive 2006/95/EC
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.9 Вимоги до коефіцієнта корисної дії нових водонагрівних котлів, що працюють на рідкому чи газоподібному паливі Council Directive 92/42/EEC
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.10 Прилади, що працюють на газоподібному паливі Directive 2009/142/EC (ex-90/396/EEC) Appliances burning gaseous fuels (GAD Directive)
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.11 Засоби індивідуального захисту Directive 89/686/EEC
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.12 Технічні вимоги щодо енергоспоживання електричних побутових холодильників та морозильних камер Directive 96/57/EC
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.13 Неавтоматичні зважувальні прилади Directive 2009/23/EC
Графік: протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою

чових галузей промисловості і станом адаптації національної системи технічного регулювання до загальноєвропейської для залучення іноземних інвестицій у промислове виробництво. Серед основних напрямів, по яких здійснюється підвищення дієвості зазначеної політики в Україні, можна виділити: формування інституціонального та нормативно-правового забезпечення освоєння прогресивних технологій і створення виробництв наукомістких видів продукції; розробка та реалізація програм розвитку експортного потенціалу високотехнологічної продукції; поглиблення інтеграції у європейську і світову економічну систему та активізації участі в міжнародних фінансових організаціях.

Розвиток подальших досліджень в даному напрямку повинен бути спрямований на розробку науково обґрунтованих рекомендацій, що спрямовані на забезпечення збалансованої взаємодії всіх складових (наукової, технічної, виробничої, інноваційної, енергетичної та ін.), розробку та впровадження механізму технічного регулювання в усіх галузях промисловості.

Список літератури:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським союзом і його державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://europa.com/association/>

2. Валага Л. Ю. Ефективність адаптації національної системи технічного регулювання у відповідність до вимог європейського союзу / Л. Ю. Валага // ВІСНИК КНУТД – 2014, №1, С. 235-243.

3. Віткін Л. Модель реформування системи стандартизації України в контексті міжнародних зобов'язань та необхідності модернізації економіки / Л. Віткін, Д. Луценко // Стандартизація, сертифікація, якість, 2013. – №3. – С. 3-12.

4. Гармонізація технічного регулювання, стандартів та оцінки відповідності, угода про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів, (2013) // Інститут економічних досліджень та політичних консультацій // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: www.ier.com.ua

2.14 Зважувальні прилади Directive 2004/22/EC
Графік: протягом п'яти років з дати набрання чинності цією Угодою
2.15 Суднове обладнання Directive 96/98/EC
Графік: протягом двох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.16 Медичні пристрої Directive 93/42/EEC
Графік: протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.17 Активні імплантовані медичні пристрої Directive 90/385/EEC
Графік: протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.18 Про in vitro діагностичні медичні пристрої Directive 98/79/EC
Графік: протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.19. Обладнання та систем захисту, призначених для застосування у вибухонебезпечній атмосфері Directive 94/9/EC
Графік: протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.20 Радіо- і телекомунікаційне термінальне обладнання та взаємне визнання його відповідності Directive 1999/5/EC
Графік: протягом чотирьох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.21 Канатні установки для перевезення людей Directive 2000/9/EC
Графік: протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.22 Прогулянкові судна Directive 94/25/EC
Графік: протягом чотирьох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.23 Будівельні вироби, включаючи їх імплементаційні заходи Directive 89/106/EEC
Графік: до кінця 2020 року
2.24 Пакування та відходи Directive 94/62/EC
Графік: протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.25 Вибухові речовини цивільного призначення Directive 93/15/EEC
Графік: протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою
2.26 Вказівка щодо маркування та стандартна інформація щодо споживання енергії та інших ресурсів, пов'язаних з енергетичними продуктами Directive 2010/30/EU
Графік: протягом п'яти років з дати набрання чинності цією Угодою
2.27 Високошвидкісні залізні дороги Directive 2004/49/EC
Графік: протягом п'яти років з дати набрання чинності цією Угодою

5. Залога В. О. Спадкові принципи формування якості складних машинобудівних виробів : монографія / В. О. Залога, К. О. Дядюра, В. В. Нагорний – Суми: Видво СумДУ, 2012. – 347 с.

6. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія / З. С. Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – К.: Знання України, 2011. – 299 с.

7. П'ятницькій В. Багато українських виробників вже зараз готові експортувати свої товари до ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: http://www.kmi.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247257688&cat_id=244277212

8. ЗАКОН УКРАЇНИ Про стандартизацію (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2408-14>

9. ЗАКОН УКРАЇНИ Про підтвердження відповідності (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2406-14>

10. ЗАКОН УКРАЇНИ Про акредитацію органів з оцінки відповідності (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2407-14>

11. ЗАКОН УКРАЇНИ Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3164-15>

12. ПОСТАНОВА Про затвердження Технічного регламенту модулів оцінки відповідності (Із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1585-2003-n>

13. ЗАКОН УКРАЇНИ Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3164-15>